

У условима пандемијске олује, пољопривреда је локомотива привреде, генератор оптимизма и сигурности

Автор(и): Емил Иванов

Дата: 23.04.2020 Брой: 4/2020

Istorijski gledano, bugarska poljoprivreda pružila je brojne primere otpornosti u okolnostima više sile – ratovi, kuga, ekonomske i prirodne katastrofe...

Danas, kada nas je pogodio Covid-19, kada ekonomija gine od nedostatka vazduha, poljoprivreda je ponovo sektor sa neočekivano velikim kapacitetima i potencijalom, sposoban da potonući brod na svojim leđima prenese na bezbednu obalu. Ukratko: naša poljoprivreda je u stanju da održi lanac ishrane na visokom nivou – krovotok za opstanak nacije protiv podmukle pošasti.

Neosporna je činjenica da je, u trenutnoj eksplozivnoj epidemiološkoj situaciji, poljoprivreda u povlašćenom položaju. Proizvodnja se odvija na otvorenom, prostorna izolacija i distanciranje nisu problem. Pre nego što nastavim da iznosim svoju tezu o stanju i mogućnostima naše poljoprivrede, želeo bih da pojasnim da u ovom slučaju imam u vidu određeni podsektor, tačnije proizvodnju žitarica – pšenice, ječma, suncokreta, kukuruza i uljane repice. U ovoj proizvodnji – zahvaljujući protekcionističkoj politici Ministarstva poljoprivrede i svih vlada nakon 2007. – stvoren je ogroman energetska naboj – izdašne evropske subvencije i mnoštvo drugih ekonomskih i investicionih mehanizama i privilegija.

Rezultat ove "intervencije" je očigledan – izvršena je širokoformatna osnovna, tehnološka i strukturna transformacija, sproveden je avangardni projekat. Danas se može mirno i bez ima sumnje konstatovati – proizvodnja žitarica u Bugarskoj drži vodeće pozicije u Evropskoj uniji.

Nakon što sam ocrtao profil proizvodnje žitarica, važne stavke u izvozu Bugarske, moram da napomenem još jednu izvanrednu činjenicu: danas, kada je cela Bugarska pod opsadom koronavirusa, mobilizacija takozvanih proizvođača žitarica (kako ih premijer Borisov nežno naziva) je na izuzetno visokom nivou, rad napreduje neslućenom brzinom, bez obzira na nepovoljnu klimatsku i fitosanitarnu sredinu, čemu moramo dodati i čisto psihološki pritisak koji vrši invazija podmukle virusne pošasti.

Ovo je mesto da se naglasi da je pozadina naše poljoprivredne vojske na svom naprednom položaju. Mislim na kompanije koje snabdevaju semenom, đubrivima i sredstvima za zaštitu bilja. Rukovodstva svih ovih kompanija, predstavnika vodećih svetskih agrohemijskih i semenarskih industrija u našoj zemlji, isplanirala su savršene koridore za pravovremenu isporuku. Ovo znači da poslovni partneri bugarskih poljoprivrednika rade dan i noć da organizuju planiranje i logistiku svojih proizvoda do svakog polja u Bugarskoj. I još nešto. Stručni timovi ovog odgovornog biznisa su na terenu, jer po njihovom mišljenju bugarskim poljoprivrednim proizvođačima danas više nego ikad treba visokonivovska stručna pomoć i kompetentna ekspertiza. Ovo će pomoći poljoprivrednicima da definišu informisane odluke i strategije, da eliminišu rizike i da formiraju održivu proizvodnju.

Trgovačke kompanije za seme, đubriva i sredstva za zaštitu bilja pozicionirale su radni model za strateško partnerstvo – investicioni kapitalni resurs koji uključuje energiju, vreme, vrhunske proizvode, kreativnost i posvećenost! I najvažnije: zajednička odgovornost za buduću žetvu!

Na pozadini ovog visoko intenzivnog formata naše nacionalne poljoprivredne proizvodnje, jasno se izdvaja nesrazmeran razvoj drugog dela naše poljoprivrede – voćarstva i povrtarstva. Dobro "čuvana tajna" potpuno je izašla na videlo tokom spora u aprilu između ministarke poljoprivrede Desislave Taneve i rukovodilaca

maloprodajnih lanaca u vezi sa operacijom spašavanja bugarskih poljoprivrednih proizvoda – voća, povrća, mesa, ribe, mlečnih proizvoda – koju je planiralo Ministarstvo poljoprivrede, hrane i šumarstva. Ova glasna svađa na kraju je završena (na prvi pogled) mirno. Uredbom Saveta ministara naređeno je da se 50% maloprodajnog prostora u supermarketima u zemlji izdvoji za domaću proizvodnju.

Nemam dovoljno kompetencija da komentarišem sa pravne tačke gledišta ovaj administrativni regulatorni akt na slobodnom tržištu koje je deo evropskog trgovinskog prostora, čak i ako je tokom pandemije.

Želeo bih da napravim rezervu da će se nastavak ove publikacije baviti samo delom problema, tačnije voćem i povrćem. Ministarka Taneva, namerno ili ne, obavestila je trgovce prisutne za "pregovaračkim" stolom da od 100.000 poljoprivrednih proizvođača u Bugarskoj, 16.000 gaji voće i povrće – 75% od ovih 16.000 je neodrživo.

Šta ova činjenica znači? To je pokazatelj, potvrda, da su bugarske administrativne i političke vlasti godinama zanemarivale dva ključna sektora – voćarstvo i povrtarstvo. Pre svega, kao što sama gospođa Taneva priznaje, 75% gazdinstava je neodrživo i treba im zaštita, podrška i pomoć. Voćari i povrtari su siromašni rođaci proizvođača žitarica. Do sada su subvencije i državna pomoć za njih bile simbolične, u većini slučajeva loše regulisane, haotične, neobjektivne i neefikasne. Problem stalnog i sezonskog zapošljavanja u ovim radno intenzivnim proizvodnjama sa visokim kapitalnim izdacima ostao je nerešen i ne postoji koncept za njegovo rešavanje. Sa druge strane, nedostatak organizacija proizvođača za plasman proizvoda, čije odsustvo se opravdava ozloglašanim bugarskim dualizmom koji nas proganja od pamtiveka, nije ozbiljan argument. Ima više nego dovoljno ekonomskih instrumenata sposobnih da razotkriju ovu mitologemu. Na primer – pilot projekat za ovakvu zadругu, finansiran iz Poljoprivrednog fonda, zasigurno bi se pokazao kao demonstrativan i efikasan primer. Dolazimo do veleprodajnih tržnica gde se plasira glavni deo već vrlo skromne proizvodnje voća i povrća, koja se seća boljih vremena. Organizacija ovih trgovinskih centara ne ispunjava ni jedan savremeni zahtev. Tužnu sliku upotpunjuje žalosno stanje sanitarnih objekata...

U kakvom je stanju naučna podrška ovim proizvodnjama sa nezamenljivim učešćem i centralnom ulogom u lancu ishrane? Institut za voćarstvo u Plovdivu i Kjustendilu i Institut za povrtarstvo u Plovdivu, u okviru strukture Poljoprivredne akademije, odavno su prestali da oblikuju vizije sadašnjosti i budućnosti savremenog voćarstva i povrtarstva. Prestali su da budu centri znanja i kompetencije, prestali su da iscrtavaju staze za transfer i inovacije. Njihova naučna, eksperimentalna i primenjena delatnost ozbiljno je kompromitovana nedovoljnim finansiranjem koje im je nametnuto zakonom. Ovi nekada nezamenljivi faktori održive, moderne i profitabilne proizvodnje danas se čine kao poseban društveni eksperiment, provokacija, stvorena na visokom

institucionalnom nivou sa jedinom svrhom njihovog sporog, tihog i neprimetnog neobučenom oku zaborava. Što još jednom dokazuje da smo prvaci u donošenju pogrešnih odluka!

Kao zaključak: bugarsko voćarstvo i povrtarstvo su male, sezonske, ekstenzivne, niskotehnološke proizvodnje. Nisu orijentisane na izvoz, udeo izvoza je zanemarljivo mali. Njihova sveobuhvatna, temeljna transformacija i modernizacija zahteva finansijski osigranu stratešku perspektivu.

Sa brojnih medijskih platformi, istreniranim, teatralnim glasom, iako jako sumnjam u njen dramski talent, ministarka Taneva nas je oglušila ponavljajući da bugarskom voćarstvu i povrtarstvu treba podrška. To je sama ISTINA! Samo, iz obilne rečitosti gospođe Taneve nije postalo jasno da li i sama shvata da je prva adresa ove podrške Ministarstvo poljoprivrede, hrane i šumarstva na čijem je čelu ona?

Ako pretpostavimo da sva ova buka i praska nisu PR kampanja i imitacija hiperaktivnosti u delikatnoj situaciji, onda sledi da Desislava Taneva već ima koncept za oživljavanje vitalnih sektora naše agroindustrije. Ovu tvrdnju, voleli bismo da verujemo, indirektno podržava činjenica da je ministarka Taneva javno objavila da lično preuzima upravljanje ovim super važnim proizvodnjama, što je znak da formalizuje svoj novi projekat. Ako se zaista posveti tome da stane na kraj poznatom "ništa ne rađenju", aplaudiraćemo joj. Želimo ministarki Tanevoj pun uspeh u izvršenju ove odgovorne misije! Jer, da bi njen lični, ambiciozni poduhvat uspeo, moraće da vodi još mnogo ratova, ne samo protiv maloprodajnih lanaca...